

БЪЛГАРСКИ БИЗНЕСИ.

Часть I

1860 Марта

Книжка първа

Любовници-тъ на воденчерка-та.

СЕЛСКІИ РАЗКАЗЪ.

Константиновъ баща бѣше единъ отъ най добры-тъ земледѣлцы на село-то Б . . . , и най богатыя даже отъ село-то си. Имаше близо при една могила чешникъ, ливады добры, нивя забѣлжительно добръ уработены и нѣколко лѣсове конто кастръше на десеть години веднаждъ. Въ чешника си отхранваше волове: двѣ кравы удовлетворяваха съ мляко-то си на нужды-тъ му, а слуги-тъ, конто го оставяха, вращаха са пакъ защо-то господаря бѣше добръ.

Той бѣше недесеть-годишенъ, здоровъ, веселъ, смѣхолобецъ и съ широко сѣрдце. Не бѣше сребролюбецъ но икономистъ, и най порядоченъ въ работы-тъ си. Обычаше се отъ сички-тъ въ село-то, защо-то бѣше милостивъ; и кога-то селяны-тъ имаха препиранье,

при него тичаха, като при съдникъ, и рѣшеніи-та му бѣха прави.

Мислѣхъ даже че нѣкогаждѣ станѣло приказка да го избѣрѣтъ кнезь: но той нерачи, като каза, че не е доволно образованъ, щото да изпълня таквази работа.

Преди да навѣземъ на вѣтрѣ може-бы да е добро да ви кажѣ какъвъ бѣше Константинъ. Константинъ бѣше почти двадесетъ годишенъ; и ако да го забравяше, но обыкновенни-тъ му свѣтователи му го напомняхъ, а подиръ малко ще кажимъ какво; бѣше высокъ, сухъ и бѣлъ, и носяше сѣкога черно облекло, и се наричаше отъ сѣбды-тъ г-нъ Константинъ кога-то баща му отъ сѣщи-тъ се наричаше дядо Иванъ.

Преди да слѣзе въ Атина дѣто слѣдованіе Константинъ бѣше пѣленъ и благорасположенъ, само по ума имаше бащино-то си наслѣдство, и най угодно и весело гледаше преминуванье-то си въ бащиния си чифликъ. Но подиръ връщанье-то си бѣше свѣтъ промѣненъ. Селско-то облекло на баща си чрезмѣрно презираше: думаше че вънкашния отъ града животъ е отвратителенъ и твърдѣ низкъ, и напразно търсяше наоколо си полубогины-тъ кои-то прочиташе въ подлистници-тъ на дневника си.

Дядо Иванъ желаяше да даде добра булка на сына си, и за туй обърна очи къмъ една двадесетъ годишна жена, лишившасе отъ супруга си, който бѣше воденчеръ, най богатия отъ околны-тъ жители. Воденица-та на село-то не бѣше далечъ отъ чифлика.

Воденица-та бѣше бѣла и изрядна, обиколена отъ най прекрасны върбы, а воденчерка-та руса, привлекателна, благорасположена и хубавица; предзапазваше бѣлы-тъ си рѣцѣ, и обуваше малки-тъ си и тънки крака съ обуца, които ѝ се проваждаха отъ града. Кога-то вечеръ, сѣдижла на прага на врата-та си, мѣмръше слути-тъ си съ тонъ който тя напразно се мѣчаше да направи жестокъ, виждаше се радостлива.

Колко-то пжти дядо Иванъ минуваше по край воденица-та, смѣяше се, и като си притриваше рѣцѣ-тъ, думаше:

— Каква хубава булка ще ми стане снаха!

Отсвѣнъ това дядо Иванъ, като притежатель, глѣдаше благодарно земи-тъ които принадлежаха на воденица-та и бѣха близо при неговы-тъ, и марморяще:

— Сынъ ми ще стане ступанинъ на най добры-тъ притежанія на тѣзи страны.

Между тѣмъ гордо-то поведеніе на сына му му неугодяваше: глѣдаше съ скърбъ отвращанье-то което му докарваха селски-тъ дѣла и образъ-тъ, тѣй да рекж, на домашния животъ, най добрыя отъ образы-тъ, и гѣ мжмръше че носи черно облекло, като предполагаше че ако облекло-то не е доволно за да покаже нѣкого Архіерей, но привлича нѣкого ночеть-та. Неможаще обаче да глѣда спокойно че г-нъ Константины, кога-то нѣкой слуга го нѣмаше, не си промѣтуваше облекло-то за да възприема работа-та на отсѣтствующія.

Но трѣба да неповѣдамы че благія Иванъ, безъ да се безпокои новече, надѣваше се на отеческа-та си власть, а може-бы и на хубавы-тъ очи на воденчерка-та, за да доведе сына си на по добры идеи. Като слѣзе слѣдователно, една сутрѣна, около осмия часъ, кога-то работници-тъ му обѣдваха, на воденица-та, похлопа врата-та и намѣри хубава-та вдовица да управя руса-та си коса на едно малко оглѣдало: вдовица-та като се спусна донесе му единъ столъ и рече:

— Добръ день, дядо Иване, сѣднете.

А той отговори:

— Розо, на колко години си?

— О! стара съмъ, много стара, отговори като се приструваше повече като гражданка нежели като селянка: азъ съмъ на двадесетъ години.

— О! повтори дядо Иванъ, аресвами се възрастъ-та ти, прекрасна си Розо.

— Истинна! извика млада-та съ смѣхъ.

— Истинна: а че то мое мнѣніе е мнѣніе и на сички-тъ друге. То се дума отъ сичко-то село.

— Думатъ толкози много, дядо! селянкъ-тъ съ блядословы.

— Нека е: но по добръ бы было ако не блядословяха.

— Но, рече Роза, като се засмѣ весело, не докача никого ако думатъ че съмъ хубавица.

— Вдовица си.

— Увы! извика съ въздишанье Роза.

— Не щѣшъ ли да повторишъ?

— Мислихъ го, отговори безъ предзапаванье Роза.

— Какъ ти се види дядова ти сынъ?

— Константинъ ли?

— Да, отговори дядо Иванъ като си наведе очи-тъ!

— Е! той е твърдъ господинъ?

— Че искашъ ли да е повече селянинъ?

— Нъ по

Дядо Иванъ тріеше си ржѣтъ-тъ.

— Какво означава това но?

— Не казахъ да, дядо.

— Каза слѣдователно нѣ;

— Нъ еще.

— То е свършено: здравѣй Розо предъизвѣстявамъ ти че ще те посети дядова ти сынъ.

— Толкози скоро ли?

— Кога-то жито-то е узрѣло женя го; не чакамъ зима-та.

— О! Много благороденъ сте! измармора горчиво млада-та.

— Не ми ли каза че си остарѣла?

Роза не му отговори тосъ часть; но му цѣлуна само ръка.

Дядо Иванъ си отыде живостенъ и благорасположенъ, като че си промѣни педесетъ-тѣхъ години съ двадесетъ тѣхъ на воден-чарка-та.

Близо при къща-та си срѣщна Константина важенъ и улюбленъ като Романтическій горой. А Константинъ като пристѣпи къмъ баща си съ поклонение и почитъ.

— Отче, рече, търсяхъ те.

— И азъ подобно отговори стареца.

— Имамъ да ти хортувамъ.

— И азъ также. Но притурн Иванъ, като помисли че налучи намѣреніе-то на сына си, думай първо ты, какво ми искашь?

Константинъ пое съ тонъ мелодраматическій:

— Отче, утрѣ е първий Ноемврія.

— Всѣхъ светыхъ, отговори баща-та, и деня на рождение-то ти сыно.

— Туй имамъ намѣреніе да ти кажъ, отче.

— Ще да станешъ на двадесетъ една година.

— Да, отче.

— Време е по което млади-тѣ се нареждатъ.

— Това ми е на ума, отче.

— А! твърдѣ добръ, измармора дядо Иванъ.

— Отче, повтори Константинъ, знаешъ ли че ще ми отговаряшъ за майчино-то ми иманье.

Ропнато-то това предложене докачи Ивана; но той отговори спокойно:

— Знаѣхъ го, чадѣ, и утрѣ ти сѣмъ длъженъ цѣлы петнадесетъ хиляды гроша.

— О! рече Константинъ, не щѣ но само дохода.

— Но нѣма да ги изживявашъ сички-тѣ тука, измармора баща-та

— Че нѣмамъ намѣреніе да остаѣхъ тука.

Иванъ се отстъпи назадъ.

— Утрѣ трѣгвамъ за Атина.

Благія старецъ отстъпи се назадъ и пакъ като мисляше чѣ балнува.

— Но супруга-та ти не ще раче да доде. Отсвѣтъ това какво ще правишь тамъ? кой ще се грижи за воденица-та, за чешлика?...

— Що думашъ, отче? за кой воденица и за кой чешликъ хортуванъ?

— За Роза и за воденица-та ѝ; но щѣшь ли да се оженишь?

— За една селянка! ухъ!

Рече и се дръпна изады.

— Отче! пое младя: ты ми дади по високо възпитаніе; разумѣвашъ слѣдователно че не можъ да сѣмъ нито воденчеръ, нито земедѣлецъ.

— Какво исканъ слѣдователно да си? попыта съ гнѣвъ Иванъ.

— Живописецъ! отговори спокойно Константинъ; или особениъ сѣмъ сега, защо-то имамъ наклонность за живописа.

Стареца си подигна рамене-тъ.

— Сынъ ми е лудъ, измармора: наистинна трѣба да го обады.

А Константинъ, като поздрави баща си, отыде си, а Иванъ остана като устрѣленъ отъ молнія. Но наконѣцъ помисли за добро да иде да се посвѣтъва съ воденчерка-та, защо-то, споредъ пословица-та жены-тъ иматъ повече умъ на малкія си прѣстъ нежели мъжѣ-тъ въ сичка-та си глава.

Воденчерка-та го чу до край, и сетѣ рече:

— Сынъ ти има право, иска да иде на Атина: остави го.

— Луда си!

— Бѣди спокоеиъ: ще се върне.

— Но измармора отчаяиъ Иванъ.

— Дядо Иване, рече като слѣдоване воденчерка-та, стара сѣмъ и имамъ опытъ; ще ли ме чувашъ?

— Думаи

— Константи́нъ да иде утрѣ на Атина.

— Защо ?

— Мълачи ! да му давамъ двѣ хиляды гроша на година

— Боже мой ! извика Иванъ, искашъ ли да ме погубишъ ?

— И ако, както си е, направи дългове, да ги заплатишъ.

— Боже мой !

— До гдѣ изведе петънадесетъ тѣхъ си хиляды гроша.

— Розо, ты си, гледамъ, луда, какъ-то и той.

— Иѣ: защо-то до гдѣ да се изпълни година-та, ще се върне

Константи́нъ.

— Чулъ та Господь !

— И не ще носи вече черни дрѣхы.

— А ! извика стареца.

— Че белкимъ друга дебела дрѣха.

— Мислишъ ли ?

— Не знашъ ли пословица-та ? че що-то искать жени-тъ иска го и Богъ !

Рече и се натъкми скоро, като облече добра-та си дрѣха, тънки-тъ си чурапы, малки-тъ си обуца, най ревпива-та си шапка, улови рѣка-та на стареца, и мина въ чешкия му.

Константи́нъ бѣше въ чертога си; а тя като ся въскачи рече му :

— Константи́не, баща ти полудѣлъ, и ми са види че не знае що дума. Преди малко ми каза приказки, които не сѣ за думанье.

Константи́нъ ѿ гледаше втрѣтено.

— Предположи си че ми думаше че щѣшъ да идешъ на Атина.

— Истинна, отговори Константи́нъ.

— Не се съмнѣвамъ за това; но баща ти приложи че ще се въспротиви.

— Да видимъ : избарбора бъдущія живописецъ.

— Азъ казахъ, притури съ тонъ объѣрителенъ Роза, на баща

ти, че е безуменъ да иска да те направи земледѣлецъ като него си, и да те ожени за мене която съмъ воденчарка и селянка.

— Розо измѣнка Константиновъ умишленъ, и като си думаше че Роза е прекрасна.

— Баща ти има право, Г-нъ Константиновъ, притуря Роза. То е естествено да живѣешъ по възпитаніе-то си косто си получилъ: прилича ти супруга Атинянка.

— Константиновъ се заголѣмя, ако и да се убѣждаване още повече че Роза бѣше хубава.

— Затуй повтори Роза, убѣдихъ баща ти, и трѣба да ми запазишъ свѣщъ. Не се противи вече

— А! Розо колко си добра!

— Той ѝ цѣлуна ръката, и тя си издума на ума:

— Колко е безуменъ да вѣрва че гражданки-тъ сѣ подобри отъ селскитѣ воденчерки!

— На утрѣнь-та трѣгна Константиновъ наедно съ единъ отколенъ свой съученикъ, който бѣше пай испадилъ живописецъ въ Атина и се хвалеше че печута была неговата сполука.

— На трѣгване стареца плака като малко дѣте.

— Не плачи дядо, думаше воденчерката, той ще се върне скоро.

— Но горко! цѣла година се мина, въ която злочестия баща приемише хиляди записки отъ дълговетѣ на сына си. Но ги запла-ти безъ да каже нищо, защото-то Константиновъ бѣше господарь на иманьето му. Той често думаше на воденчарката:

— Видишъ ли че не се връща?

— Търпѣе! отговареше тя, но съ по малко отъ другий пѣтъ увѣреніе.

— Злочестия дѣдо Иванъ падна въ меланхолія и остарѣ вътрѣ въ три мѣсеца като че се минаха десетъ години.

— Въ малкото туй време, изживи Константиновъ осемъ хиляди гроша.

— Между тѣмъ живописца му малко успѣваше. Директора на политехническо-то училище отхвърли образи-тѣ които щеше да изложи, нарицѣмы-тѣ неговы пріатели го оставиха, и една госпожа, за която дързана да поиска да се ожени, го отласна.

— Доде слѣдователно часа на размыслианье-то.

— Единъ день Константинъ размыслише че Атина и живота на благородны-тѣ художници си имали пречки-тѣ (мжчнотѣ-тѣ), и вспомини очарователный образъ на воденчерка-тѣ, и съзри-тѣ на баща си когато тръгваше.

Но на зла честь Атина прилича на Кретскія лабиринтъ; и зарадъ да излѣзе нѣкой отъ нея той има нужда отъ конца на Ариядна, и този конецъ го държи жена; но конца недохождаше, а Константинъ слѣдоваше да се губи изъ Атина когато единъ день получи слѣдующе-то писмо:

“ *Любезный ли Константине!*

“ Азъ съмъ на двадесетъ и една година, слѣдователно съмъ стара и виждамъ нужда-та да се наредѣ. Подиръ петнадесѣтъ деня се жена. Можниѣ ли налучи за кого! невъзможно азъ ще станѣ твоя мащиха, защото се женѣ за дяда Ивана. Нанстина той е на петдесѣтъ и една година, но е веселъ като тріандафилъ и здравъ. Ный сме съсѣды, чефликъ и воденица-та ще направѣтъ едно забѣлжително притяжаніе. Призовавамъ те на свадба-та си. Ако си се оженилъ за нѣкоя хубава Атинянка, доведи ѣѣ и ще ѣѣ пріедемъ, колкото е възможно по добръ. На истинна сме селяны, но знаемъ длѣжности-тѣ.

„ Баща ти не щеше да ти нишѣ, защото думаніе че селска свадба не е доволна да възблагодари Господаръ като тебе; но азъ помислихъ че неще да си горделивъ и че ще почетешъ свадба-та ни съ присѣтствіе-то си. Кондратонисеца [nota re] ще поднише въ Недѣля, подиръ литургія-та.

„Понеже е много вѣроятно да страдашъ отъ нѣманье пары, защото Атинскія животъ иска много пары, за туй ти проваждамъ 5-стотинъ гроша за да стигнешъ безъ забава. „

Бъдещата ти мащеха, Роза.

Константиъ легна като прочете това писмо; а подиръ малко пзвика че баща му былъ лудъ да се жени толкози годишенъ; но спомни и прекрасно-то лице на воденичарка-та.

Петъ-тѣхъ-стотинъ гроша на Роза като че отъ небе-то му паднаха; заплати най неизбѣжни-тѣ си дългове, и вечеръ-та трѣгна. Въ педѣля стигна на село-то си. Но за да иде на чешлика трѣбаше да мине покрай воденица-та. А като видѣ врата-та отворены влѣзе и намѣри воденичарка-та да се киче.

А! Г-нъ Константине, рече тя на присмѣхъ добръ дошле!

По добръ заварилъ васъ, отговори той, но безъ да може да потан смѣщеніе-то си.

Роза бѣше прѣхубава.

— Че гдѣ ти е хубава-та Атинянка?

— Не се уженихъ.

— На истина ли? жално!

Константиъ си хапяше устны-тѣ, и рече огорченъ:

Мислихъ че другій пѣтъ баща ми намѣряваше

— Той тогасъ бѣше лудъ, пріятелю, но сега се съумѣса Видисе онуй което не бѣше за тебе, бѣше за него.

Ей го че иде.

Дядо Иванъ влѣзе облеченъ като принцъ; устны-тѣ му се смѣяхъ и луча отъ благополучіе свѣтяше въ очи-тѣ му. Видѣше се че бѣше повече четиредесетъ годишенъ нежели педесетъ годишенъ.

Като пригърна сына си съ съкрушено сѣрдце, цѣлуна Роза по чело-то и рече:

— Добръ ти денъ, моя съжителко!

— Да идемъ въ литургія, рече Иванъ. Дохождашъ ли Розо? дохождате ли Костантине?

— Отче! защо ми хорутувате множествено, (сир. вы, а не ты)?

— Защо ли? какъ да хортувамъ единствено на господарь какъ-то сте вый?

А Костантинъ, като се зачерви, измънка нѣкои рѣчи.

Г-нъ Костантине, рече воденчярка-та съ почетъ смѣсена отъ присмѣхъ, идете съ мъжа ми, а азъ вы стигамъ. Ще поръчамъ да приемътъ добръ контратописеца.

Кога-то чу Костантинъ име-то на Контратописеца, разгнѣви се, и като вървѣха пришепна на баща си:

— На истина рѣшихте ли се да се ожените на таквази възраст?

— Че защо да се не оженъ? отговори като се исправи, и като показване естественни-тъ си преимущества: че ва сжмъ на капанъ:

— Истина.

— Толкози загубенъ?

— Не думамъ противно-то.

— Тя е хубава.

— Увы!

— Защо е това увы.

— Защото, измармора Костантинъ, имате тридесетъ години повече отъ нея.

— Да, но какво има отъ това?

— Кога остарѣйте, тя ще е още млада.

— О! надѣвамъ се че ще сжмъ здравъ.

— Мислете добръ напредъ.

— Не ми остава вече време.

— Защо?

— Защото захванахъ свадба-та.

— Що има? извика Костантинъ: Не гледамы ли ежедневно да се развалижтъ свадбы?

— Сега ще доде контратописеца.

— Дяволе!

— Знамъ че дохожда отъ Д

— Може да се върне.

— Истина; по съчини контрата.

— Не остави ли имена-та неписани?

— Не знамъ защо!

— Защото труда му не ще иде напразно:

— Контрата може да послужи на другото.

— Че на кого? попита Иванъ като се усмихна лукаво

— На мене, ако щешъ; отговори благопристойно Константинъ.

Между туй стигна и воденчарка-та.

— Знамъ ли, Розо, рече Иванъ, че бъдуще-то ми благополучіе ми роди отъ сега съперници? Имамъ единъ противникъ

— Толкози по-злѣ за него! отговори Роза.

— Можешъ ли го надучи?

— О! извика тя, като се засмѣ, работа-та не е мъчна: съперникъ ти е сынъ ти. Но неможе ополучи; нещѣ мъжъ съ черни дрѣхъ, азъ която съмъ воденчарка и ще му ги набращиенямъ съкій часъ.

— Туй ли те докача? извика Константинъ, като съблече дрѣхитѣ си и ги хвърли въ крака-та на млада-та на която цѣлуваще и двѣ-тъ рѣцѣ; ото ме само съ риза-та като воденчеръ!

— Но да знаешъ че нѣма никогащъ да ходишъ на Атина.

— Обричамъ ти се.

— Чудно! измармѣра дядо Иванъ: дневни-тъ млади нещѣтъ да сѣ по простотѣ-тъ въ живота като бащи-тъ си! Това е отъ недобро-то имъ и малко-то имъ образование, а еще отъ криво-то възпитаніе косто лесно приематъ по външни-тъ градища като не сѣ привардяватъ или като цѣма кой да ги привардява добръ.

Туй бѣше единственно-то мѣмране за поведеніе-то на сына му, което търпѣше благія Иванъ, който благодарно зе друго лице на драмата и отъ съпругъ стана свекръ.

П р е в е л ъ

Константино С. Загорскій.

С Л О В О

Изречено () на актъ-тъ въ Габровско-то училище,*

подиръ слово-то напечатано въ брой 14 год. II.

Неизразима је радость-та, коѣ-то почувствувахми въ сръдцата си, мили наши родители, чи имахми щастіе изново да ся прѣдставимъ прѣдъ ваши-тъ лица, за да дадемъ отчетъ, оправдали ли сме стараніа-та, кои-то ся полагахъ за развитіе-то и образованіе-то на наши-тъ умове. Колко сме успѣли нѣй, оставями да сѣди ваша-та снизходителность; но не можемъ да не изразимъ сега прѣдъ васъ своѣ-тъ вънутреннѣ благодарность, като глѣдами, чи нѣй се ползовами съ такова прѣимущество, щото можимъ да намирами пища за умове-тъ си не въ чуждѣ и далечнѣ странѣ, но въ само-то наше отечество, при свои-тъ родители и родинни. Като испитвами отъ години на години благотворно измѣненіе въ наши-тъ умове и сръдца, не можемъ да не благославями и ублажавами паметъ-та на вси-тъ тѣзи, кои-то макаръ и да ся далечъ по мѣсто-то отъ насъ, обаче, поголемо-то си съчувствіе като смъ близо, неуморимо ся грижатъ за наше-то възпитаніе. Боже великій! продължи имъ дни-тъ и поддръжай въ тѣхъ тѣзи любовь, това усер-

(*) Отъ ученика Ив. Маначова.

діе къмъ насъ и внуши имъ снисходителность, ако нѣкога тука се става, по причинѣ на общественно-то ни положеніе, тъй както иска тѣхно-то раснаено и просвѣщенно желаніе, и направи благословеннѣ тѣхнѣ-тъ память въ вся роди. Но, мили родители, ний не можемъ да се удовольствуваме само да ублажаваим и да благославяим ния-то на тѣзи благородни наши съотечественници, кои-то отдалечъ се трудѣтъ тъй дѣятелно за наше-то просвѣщеніе. Ний би желали и вий да имъ съотвѣтствувате по възможность. Единъ отъ наши-тъ събратѣ ви вече напоми, чи истинно-то образованіе је источникъ отъ кой-то проистичатъ всички-тъ блага, както земнѣ тъй и небесни. Вий видѣхте вече, чи съ ученіе-то чловѣкъ се възвишава въ истинно-то си достоинство, сирѣчь съ него той става властелинъ, красота и вѣнецъ на природѣ-тъ, тъй като то го на-китва съ добродѣтели и го прави силенъ противъ враждебни-тъ сили на естество-то, и чи съ него той ги прѣнобѣдява и подчинява за своје-то щастіе; вий видѣхте, чи отъ нѣго ний имамъ да чакаме възвишеніе отъ всички-тъ страни.

Намъ је желателно да не глѣдате само отъ други мѣста да се подкрѣпѣтъ училища-та, но и вий да се земате за поддръжаніе-то имъ; зашто-то ако не става отъ вашѣ стрѣжъ никакво стараніе, пособіа-та, кои-то пріемирамъ отъ родолюбиви-тъ си съотечественници въ Одессѣ и Букурещъ, не могатъ да имѣтъ голѣмо дѣйствиѣ. Ако не се забѣлѣжа между тукашни-тъ дѣятелность за училищно то добро, ний можемъ даже да изгубимъ и тѣхъ. Тогава не ще ли ни осѣдѣтъ по всички Българіѣ? Тогава потомци-тъ ви не ще ли изричѣтъ противъ васъ укори, за нерадѣніе-то ви намѣсто да ви благославѣтъ? Тогава на ли ще ви бѣде мѣчно, като ще глѣдате ваши-тъ дѣца чи се скитахъ по улици-тъ, вѣртоглави и расхвърлени? Тогава на ли ще бѣде прискорбно и намъ, кои-то вече оста-щамъ по малко сладость-та на образованіе-то, да видимъ, чи жа-жда-та ни за просвѣщеніе не се удовлетворява? Намъ је желателно

не петъ шестъ души изъ васъ да ся грижѣтъ за училище-то. по всички вѣй, кой колко може.

Не безъ болѣсть сръдечна, нѣй съгледвами, чи нѣкои си показвѣтъ студинѣ къмъ училища-та поради свои лични нѣкои недоволствіѣ и сръднѣтѣ: това ѣ нѣщо долне и неблагогородно и пѣлно заслужва наше-то негодование. Но еще по голѣмо негодование заслужвѣтъ тѣзи, кои-то никога не сѣ показвали никакво съчувствіе къмъ училищни-тѣ дѣла, тогава като тѣ по мѣсто-то, коѣе-то занемѣтъ въ село-то ни, трѣбуваше да тичѣтъ прѣви за добро-то на училище-то. Това ѣ печално да го исповѣдвами, обаче справедливостта ни кара да го не премѣчвами. Таквизъ хора никакъ не разбирѣтъ, какво правѣтъ и не примисляватъ, чи тѣ сѣ убійци на народъ-тѣ, като му не давѣтъ нищѣ-тѣ, отъ коѣ-то зависи неговъ-тѣ животъ. Таквизи хора, простете да речемъ, не заслужвѣтъ никакъ почтеніе-то ни, защо-то отивѣтъ и противъ насъ частно. Тѣ като чи не разумѣвѣтъ, чи сега вече не е онуй време, щото да може человекъ безъ образованіе, да промине животъ-тѣ си. Сега наврѣдъ по Българіѣ ся трудѣтъ за просвѣщеніе, наврѣдъ ся учѣтъ. Ако нѣкой си мисли, чи може да минѣтъ синове-тѣ му безъ учение, той не разбира врѣмя-то, въ коѣе-то живѣе. Той ѣ за окайване по тѣзи причинѣ. За окайване ѣ и този, кой-то, като нѣма еще возрастни дѣца за учение; не си употрѣблява силѣ-тѣ за училища-та. Той ся напрасно успокоява съ тѣзи мисль, чи догдѣ да пораснѣтъ дѣца-та му, има еще много врѣмя; защо-то като пораснѣтъ дѣца-та му той не ще да има силѣ самъ изведнѣжъ да устрои и нареди училища. Училища-та ся нареждѣтъ и устроявѣтъ полека, съ участіе-то и дѣятелность-та на всички-тѣ. Человекъ, кой-то мисли да ся грижи за училища-та само тогава, кога му пораснѣтъ дѣца-та, ѣ подобенъ на оногизи, кой-то би поискалъ да сѣе зръна отъ кои-то да израстнѣтъ плодоносни дрѣвета за да замѣва дѣца-та си съ плодѣ-тѣ имъ, но чака понаврѣдъ да му ся намѣрѣтъ и по-

растихъ дѣца-та, чи тогава да туря тѣзи зрѣна, за да ся не грижи напраздно.

И тѣй, любезни родители, ний желяемъ отъ всички васъ да ся показва грижъ и стараніе за училище-то, а не іединъ на други да облягате, зашто-то въ такъзи само случай можемъ да ся надѣваме да трѣгнатъ добръ наши-тѣ училища, а слѣдъ тѣхъ и сички-тѣ други работи. Ний желяемъ всички да сѣ распалени съ любовь къмъ просвѣщеніе-то; тѣй щото не само да виждами вспоможеніа за училища-та отъ сѣкого спорѣдъ сила-та му, но іенче да сѣгледваме, чи всѣкій и старъ и младъ ся сили да ся понаучи нѣщо спорѣдъ возрастъ-та си. Тогава и ний ще ся вѣсналвами взаимно къмъ просвѣщеніе-то. Тогава и ний ученици като си идемъ отъ училище-то и като глѣдами, чи всѣкій колко-то му допрошава врѣмя-то, сѣ сили по възможность да научи или прочите нѣщо, не ще да сѣрѣщамъ прихѣри, кон-то да уголѣмяхъ прѣдъ наши-тѣ очи трудности-тѣ на ученіе-то и кон-то да възбужда въ насъ желаніе да оставимъ училищни-тѣ си занятіа, по напротивъ ще ся подканяме да ся занимаваме усердно съ изучваніе-то на това, що ни ся прѣдава. Тогава отъ разговори-тѣ между насъ, кон-то ходимъ въ училище-то за образованіе, и тѣзи, кон-то ся у дома си занимахъ съ прочитаніе въ свободно врѣме, ще ся възбужда голѣма любознателность. Тогава всички ний сѣ поголѣмж охотж и вниманіе ще слушами прѣдаваемо-то намъ ученіе. Тогава и въ васъ ще сѣ забѣлжава по голѣмо съревнованіе отъ къмъ училища-та.

Напраздно би нѣкой наченжлъ да ни увѣрява, чи му іе мнѣжъ врѣмя-то или чи врѣмя-то не го допуска да прочита книги. Всѣкій може много или малко да намира врѣмя да ся занимава съ прочитаніе; стига само да ще. Исторіа-та ни показва, чи и царіе-тѣ както Англійскій-тъ царь Алфредъ великій, намирали врѣмя прѣмногочислени-тѣ си царски занятіа, не само да прочитхъ книги, но и да изучхъ іазици, за да сѣдѣйствува на цѣло народу.

образованіе. Самъ царь нашъ Симеонъ намиралъ врѣмя да управя такава голѣма дръжавъ, какво-то је било Българско-то царство въ неговъ-тъ вѣкъ, и въ сѣщо-то врѣмя не само да кара други-тъ да съчиняватъ и прѣвождатъ различни списавіа, но и самъ лично да имъ помага. Въ стари-тъ врѣмена, казватъ, дѣди-тъ ни намирали врѣмя да се занимаватъ съ прочитаніе до колко-то имъ допушали понятіа-та, или ако не можѣли сами да читатъ, то пакъ да се събиратъ и да слушатъ тѣзи, кои-то можѣли. Само ній ли не можемъ да намѣримъ врѣмя? А какъ се намѣрва врѣмя за неприлични разговори и безполезни игри? Това врѣмя не можѣше ли се употребн за собственно-то наше добро, ако се занимавахми съ прочитаніе? Ако наши-тъ дѣди залягали съ такова усердіе къмъ прочитаніе-то, кога-то врѣмена-та не имъ толкова помагали, то можемъ ли се ній оправда сега, като глѣдами, чи имамн повече сръдства затіа нѣща, отъ колко-то ся имали тѣ? Защо-то ній сега имамн повече книги на нашъ-тъ іазикъ, а тѣи и учители по достойни, кои-то могѣтъ да разрѣшаватъ недоумѣніа-та наши при прочитаніе-то ни.

Това сѣ наши-тъ желаніа, люб. бащи наши, спрѣчь всички тѣ да полагатъ стараніе за училища-та и всички да ся трудѣтъ за образованіе-то си, кой колко-то може, защо-то само съ този начинъ може да ся введе помежду ни просвѣщеніе-то, отъ које-то имамн толкова голѣма нужда. Не ся съмнѣвами, чи вѣи ще оцѣните всички-тъ важность на тіа наши желаніа. Но исполнѣтъ ся тѣ или не ся исполнѣтъ, нашъ-тъ дългъ бѣше да ви ги изразимъ свободно, като прѣдъ наши бащи. Ній ся впрочемъ надѣвами, чи вѣи не ще ги оставите безъ вниманіе и, колко-то зависи отъ васъ, ще употребите стараніе да ги исполните поне отчасти за наше-то общо добро и за удовольствіе на прѣсвѣтлѣйшій-тъ покровитель на просвѣщеніе-то, всемогъщѣйшій-тъ ни Господарь, Султана Абдулъ Меджита, кому-то Богъ да подари мирно и тихо царствованіе на многая лѣта . . .

Кратко начертаніе

За това, що Българско Архієпископство и църковно священноначаліе не зависѣло отъ Царигр. Патріарха въ стари времена, а именно отъ 553 до 1797 г.

Отъ Ар. Б-дана

(Вижь Год. II. № 10. Часть II. Стр. 311.)

Продълж. пято и послѣдно.

III

Цариградскій Царь Василій Порфирородный Българоубійца, послѣ смерти Българскаго Царя Самуила и Самуиловы сыновы Гавріила и Іоанна (1014—1019 год.), като покори Българія на своя власть и ја подчини въ гражданско отношеніе своему Царскому Престолу, подчини ја пакъ тому Престолу и въ Църковно отношеніе, така, що-то Патріаршескій Цариградскій Престолъ немаше никакво намѣсваніе въ Архієпископство и Църква Българска. — Но какво-то Архієпископство-то, така и Българска-та Църква са останали подъ непосредственно покровителство и распоряженіе Царско, а не Патріаршеско, и имаха си Епископы изъ природны Българи: Изъ тия Епископы Българскій Священный Соборъ избиралъ е Архієпископы заради Българска Църква и, по соизволеніе Царя, ги посвящавалъ въ Архієпископскій чинъ. За това пѣщо свидѣтельствува Нилъ Доксепатръ, жившій въ първа половина на 11 столѣтіе и бывшій съвременникъ оваго Василія Царя. Онъ, описующи вообще іерархически Столины, между прочее говори: „Българія, не будиши“ отъ начало Българія, подобно Кипру, е назависима (ἔστιν αὐτῆς καίφαλος), она не подлежала ни единому отъ повисоки-тъ престо-

„мы, по самовластно (αὐτονόμως) была управляема и въ нея ся
„свършавало рукоположеніе отъ нейны-тъ й Епископы.“ — И пакъ
онъ продължава: „И она (сир. България) останаа е независима
„(αὐτοκαίφαλος) и въ това време, когн-то Царь Василій іа отне
„изъ Български рѣцѣ, но и никогн не бѣше подчинена на Цари-
„градска Църква. Поради това и досега Кипрѣ и България ако и
„пріимать Епископы отъ Царя, но тѣи Епископы ся рукополагать
„отъ нхны-тъ имъ Епископы. Сами-тъ области ся наричатъ Ар-
„хіепископїи, за това, зашто-то са они независимы. България има
„повыше отъ тридесять Епископїи, между кои-то градъ Охридъ
„има первенство (60).“ Разгледовающъ ова свидѣтельство, кое-то
е така ясно и съвременно на премѣны-тъ въ управленіе Българска-
го народа, видиме, първо, що България въ църковно отношеніе была
е и попереди независима, зашто-то Доксипатрѣ указува какъ на от-
давно вече съществовавша Българска Църковна независимость, и
второ, що послѣ откакъ іа завладѣ Царь Василій Българоубійца,
Българска-та Църква пакъ е останаа независима и самостоятелна,
какво-то си была и прежде, така, щото и предъ Василія, и при
Василія и послѣ Василія не была она подчинена, нито подвластна
на Цариградска Велика Църква, но съ съизволеніе Царско нейный
(Българскій) Сѣборѣ, събранный отъ нейны Българе Епископы, въз-
водилъ е свои-тъ си Архіепископы на свой Архіепископскій Бъл-
гарскій Престолъ. И въ ова нѣкой не може да ся двѣеуми, зашто-
то Доксипатрѣ, какво-то очевидецъ, говори за такво нѣщо, кое-то
е происходило, казвася, предъ очн-тъ му. Това исто потвърждава
и Исторія. Послѣ Охридскаго Архіепископа Давида, роднаго Бълга-
рина, кой-то бѣше очевидецъ на порабощеніе Българско отъ Гръцы,
ся являватъ Архіепископи Охридскїи и всея Българїи: Германъ, Фи-

(60) Les Allat. de consen. lib. 4. Cap. XXV. §. 4 [citat].

лилъ и Іоаннѣ, природни Българе изъ Деборъ (61), и овѣи святи-
тели, ако и съ позволеніе на царю Василия и брата му Констан-
тина, безъ съмнѣніе казвеме, быдоха рукоположени въ Архієпи-
скопскій Чинъ отъ Съборъ на пшхны-тъ нѣтъ Епископы (62). Въ
полза на това наше положеніе, можеме да вземеме въ вниманіе това,
що до 1051 година не бѣше си явилъ въ България още ни единъ
ни Епископъ, ни Архієпископъ изъ Гръцкій родъ. — Архієпископы Гърци
начнаха да се явяватъ на Български Архієпископски Столици послѣ бы-
шепомянуты-тъ природни Българе Архієпископы и послѣ Гръцки-тъ ца-
рове Василия и брата му Константина, именно: Въ царствованіе Кон-
стантина Мономаха и въ Патріаршество Михаила Керуларія, когн-то
Българе не можеха вече отнюдь да противодѣйствувать на Цари-
градско могущество и хитра политика. Първъ родомъ Гръкъ Архіе-
пископъ Българскій е Левъ первый въ 1051 — 1053 години (63).

Не глѣдающъ обаче на това, що отъ ова време начинаха да се
появяватъ Гърци на Архієпископски столици въ България, какъ
вечъ въ съвършенно покеренна Цариградскому Престолу, по понеже
България бѣше покорена не Патріаршескому, а Царскому полеченію,
и Архієпископи-тъ се являваха на Архієпископскій Българскій столъ
не по Патріаршеско, а по Царско съизволеніе и утвържденіе въ
степенъ Българскихъ Архієпископовъ и са се държали цѣлрето за
Юстиніановы-тъ права. Доказателство на това имаме у Іоанна Скли-
рика; онъ не указва ни на Патріарха, ни на Съборъ Цариградскій,
а говори на право, що послѣ смърть Льва Българскаго Архієпи-
скопа, Царица Теодора на негово мѣсто възвела е Теодула, който

(61) Деборъ градъ въ Албанія.

(62) *Calend. Eccl. Univ. Assem.* T. III. p. 138 et T. V. p. 161.

(63) *Christ. Orient.* T. II. pag. 292

тогива былъ Игуменъ въ монастырь Св. Великомученика Мокія (64). Също така поставени са были на Архієпископскій Българскій Столъ и преемници Θεодуловы, именно: Іоаннъ второй, Лампенскій калу-геръ и сподвижникъ Патріарха Ксифиліа, въ царствованіе Константина Дуки (65), и Іоаннъ третій, нарицаемый аиносъ (αἰνός) или невинопійца, въ царствованіе Никифора Вотаниата (66). По права-та, коп-то Царь Юстиніанъ, като Славянинъ дарова на Охридска-та Епископія, вышеспомяты-тъ Архієпископи бѣха пълномощни распо-рядители въ Българія, какво-то свидѣлствуютъ за това нѣхни съвременници. Напримѣръ, такво свидѣтельство мы находиме въ едно писмо блаженнаго Θεофилакта, Архієпископа Охридскаго и всея Българін, кое-то е писалъ онъ Епископу Халкидонскому. Между други рѣчи въ това писмо Θεофилактъ говори: „ Единъ испѣденный „ изъ община монахъ Българскій бѣше началъ да дострои на свое „ мѣсто монастырь съ право ставропигіи. Мы му въспрпятствувах- „ ме, за това, защо-то онъ начина свое дѣло безъ никакво наше „ позволеніе и съгласіе, и нема на това нѣщо право ни споредъ „ правила Църковны, нито споредъ граждански (общественны) за- „ коны. Когн-то забодѣ онъ кръсть на мѣсто-то заради предпола- „ гаемый монѣстырь, азъ на мой въпросъ получилъ отъ него стран- „ ный и невразумителный заради мене отговоръ, именно, що начи- „ нава онъ това дѣло съ позволеніе Цариградскаго Патріарха. Стран- „ ный, говоримъ, отговоръ, понеже Цариградскій Патріархъ каква „ мѣшавица има и въ Българы-тѣ? Онъ нема никакеы законны пра- „ вдини да ся распорядува въ Българія, защо-то тія правдини „ принадлежатъ само на нейный Архієпископъ, какво-то на нейна

(64) *Memoriae popul.* T. II. pag. 659

(65) *Ibidem* pag 664

(66) *Ibidem* pag. 667.

„ собственна глава (67).“ Изъ тѣхъ Теофилактовы слова ясно видѣме, що какво-то Българія, така исто и нейни Архіепископи нимало независѣли отъ Цариградскаго Патріарха, а отъ Римскаго Папы пакъ нито толко, и нито тому, нито другому не давали никакъ си отчетъ за управленіе на Българія и на Български-тъ Іерархически Столини, и що слѣдовательно Архіепископи Българскіи стѣнали на Архіепископски свои степенни съ съгласіе и утвържденіе Царя, а не Патріарха Цариградскаго, или Римскаго Папы, който беше чуждъ веке заради православно Архіепископство и Църковь.

Що наистина Българія и нейни Іерархически Столини не зависѣли нито отъ Цариградскаго Патріарха, нито отъ Римскаго Папы, а са ся управлявали само отъ своего Охридскаго Архіепископа, на това имаме свидѣтельства у слѣдующи писатели. Така напримѣръ:

а) Вышепомянутый Блаженный Теофилактъ на писъмо Скопскаго Градоначальника отвѣщава: „ Неприлично е вамъ да ся мѣшате въ
„ велики и страшни дѣла, и намъ не е пристойно така безразсуд-
„ но да дариме священны-тъ работы, какво-то милость, зашто-то
„ отъ Епископы-тъ, кои-то са рукоположены отъ насъ, едини пріе-
„ ли Епископство за служеніе на тукашна църква, за нѣхно бла-
„ гочестіе и подвиги, какво-то Епископъ въ Моравія и въ При-
„ зрьиъ, другій за това, зашто-то ся са прославили въ Цариградъ
„ съ краспорѣчіе и съ проповѣдь, какво-то Епископъ въ Касторія
„ и Българдъ, или пакъ за добродѣтельный животъ въ Общежителны
„ Монастыри, какво-то Епископъ въ Тріадница (сегашна Софія)...
„ Има и сега едно праздно мѣсто въ Вѣдинъ, на кое-то мѣсто мы,
„ при всѣчки наши усилія, още не можеме да найдеме достойнаго
„ мужа (68).“

(67) XXVII Epist. Theophil. Michaeli Episcopo Chalcidonensi.

(68) Theophil. Epist. XIII.

б) Валсамонтъ, жившій въ втора половина 12-го столѣтія, въ изъясненіе на второ правило втораго Вселенскаго Събора говори: „ Не удивляйся, ако пайдешъ и други самостоятелни (αὐτοκαίρους) „ Церкви, какъ на примѣръ Българска, Кипрска и Иверска (Гюр- „ ційска). Защо-то Архіепископа Българскаго почестили е съ това „ достоинство Царь Юстиніанъ, читай за това 131-й указъ, кой-то „ е въ пята книга на царски-тъ указы (69).“ Въ друго мѣсто, „ именно въ помоканонъ Патріарха Фотія, кой-то бѣлѣзва, що 131-й Юстиніановъ Указъ прави Охридскаго Архіепископа поголѣмъ отъ Митрополита, Валсамонтъ пакъ говори: „Забѣлежи изъ настоящій 131 „ Юстиніановъ указъ привилегіи-тъ Архіепископа Българскаго. Онъ „ е Архіепископъ на Първа Юстиніана — отечество Царя Юстиніа- „ на (70).“ Какво-то изъ първи-тъ, така и изъ послѣдны-тъ вал- „ самоновы слова е очевидно, що въ негово време Церковь Българ- „ ска и нейный Архіепископъ имали са независимость (αὐτοκαί- „ ραρίαν) и самостоятельность (αὐτονομίαν) , Иначе а) въ първъ случай не нарекалъ бы Българска-та Церковь независима и самостоятелна; а б) въ послѣденъ случай, ако быха немали въ негово време Български-тъ Архіепископи независимость и ако быха имъ ся отнели Юстиніанови-тъ права; то Валсамонтъ не бы указвалъ на читатели-тъ си: да забѣлѣжатъ привилегіи-тъ Ар- „ хіепископа Българскаго, коги-то читатъ слова Фотіевы, а напротивъ онъ поскоро бы показалъ, че тія привилегіи не съществувать веке, ако и да са были нѣкоги. Значи, Юстиніановы-тъ права въ Валса- „ моново време са съществовали, значи они са съществовали въ О- „ хридска Българска Архіепископія и Архіепископъ Охридскій и всея Българіи съвършено и свободно ся ползовалъ съ нихъ.

в) Георгій Акрополитъ, жившій въ 13-е столѣтіе, писущъ за-

(69) Изъясн. 2-го Канона II-го Всел. Собора.

(70) Nomocan. Patriar. Phot. edit. 1564. Pag. 4. Cap. V.

ради Θεодора Комнина, Князя Θεσσαλійскаго, говори: „Димитрій. „Архієпископъ Българскій облече Θεодора въ царска порфира, за- „щото Димитрій е Архієпископъ самовластный (αὐτοβύςμος οὖν) и „никому не дава отчетъ въ свое управленіе какво-то и самъ за „себе говори (71). “

г) Никифоръ Григорасъ (1295–1345) въ втора-та си книга говорящъ за Охридскаго Българскаго Архієпископа, Охридъ право нарица Митрополіѣхъ Българскѣхъ независимѣхъ и самостоятелнѣхъ, на които и Търновъ былъ подчиненъ (72).

Изъ всички вышесприведены свидѣтельства само отъ себе излѣзъва това заключеніе, що и въ конецъ на 12-е столѣтіе и въ началъ на 13-е Българска церковь имала е свои независимы и самостоятельны Архієпископы, които никому не давали отчетъ въ свое церковно управленіе. Въ полза на това заключеніе говори и това още, що во време Архієпископства Димитріева область-та, която посяга имѣ Българія, имѣла ся учини независимо царство Българско подъ управленіе на Асеновцы, потомцы на стары Български царева. Имала е своего особнаго Патріарха и Епископъ Търновскій подчиненный попереди Охридскому Архієпископу (73), почестенъ былъ съ достоинство патріарха (74).

Но не обращающъ вниманіе на това, що Българія ся е раздѣлило въ ова време на двѣ Архієпископства, изъ кои-то едно е было собственно въ Българско царство, а друго-то въ Цариградскѣ владичество; обаче и тѣ Архієпископства са были независимы и самостоятельны; а слѣдовательно Българска-та церковь и Іерархія-та и

(71) Les Allat. de consen. lib. 4. Cap. XIV, § 4. [citat].

(72) Gregoras lib. II.

(73) Ibidem.

(74) Ibidem—et Georg. Aeropolit. in ejus historia.

и въ овый случай не была подчинена никакому Патріарху, освѣтъ своимъ Архіепископамъ, и нейны-тъ Архіепископы всегда ся пользовали съ право независимости до новыше отъ половина на 18-е столѣтіе. Свидѣтельства на това намѣрваме пакъ у Цариградскы лѣтописцы и църковны писатели.

Така наприѣтъ :

а) Матеей Властарь, жившій въ 14-е столѣтіе, говори: „ни-
„ какому патріарху неподчинены церкви са тіа: Церковь Българска,
„ коя-то почестилъ (съ това) Царь Юстиніанъ, каквото е извѣстно
„ изъ неговъ обнародвань указъ (75). “ И пакъ: „Архіеписко-
„ пы Българскій и Кипрскій по 131-во Юстиніаново узаконеніе и-
„ матъ право да зимать клирицы отъ подвластны-тъ имъ епископы
„ и да ги възводатъ на епископскій степень (76).“ Изъ тыя двѣ
свидѣтельства Властаровы всекій може да ся увѣри, чи и въ негово
време Архіепископъ Охридо-Българскій былъ е не токмо самъ не-
зависимъ и самостоятеленъ но ималъ и пълна власть надъ еписко-
пы-тъ, които занимавали Български епископски столицы. Ако бы Ар-
хіепископъ Охридо-Българскій немалъ пълна и самостоятелна власть,
то онъ не бы могълъ безъ всекое сношеніе съ Цариградскаго Па-
тріарха и безъ позволеніе на сего Патріарха да зима отъ еписко-
пы-тъ си клирицы и да ги прави владыцы, и Властарь не бы
му преписалъ тая власть, а напротивъ Властарь, какво-то
Цариградскій Іеромонахъ, поскоро бы отнелъ тая власть къ своего
патріарха, или же какво-то обяснитель на църковны-тъ правила,
обвинилъ бы (окабахатилъ бы) Българскаго Архіепископа за пре-
ступленіе на правила-та и узаконенія-та вселенскихъ соборовъ, но
напротивъ Властарь, какво-то видѣхмс, право и открыто утвърждава

(75) Ματθ. τοῦ Βλασταρ. σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον. Edit. 1859. ἐν Ἀθήναις τόμ. IV σελ. 258.

(76) Πηδάλιον—Ἐν Λειψία τῆς Ἀξονίας. Edit. 1800. σελ. 19 σημ. 1

що церковь Българска не е подчинена пнединому Патріарху и що Архієпископъ Българскій има право да зима клирицы отъ подвластны-тъ му епископы и да ги възводи въ епископскій чинъ; и притова още Властарь говори за това право, което въ негово време съществува, а не за такво, кое-то нѣкогн е съществувало. И дѣйствително Охридо-Българскій Архієпископъ ся ползовалъ съ пълна власть и самостоятелность. Изъ исторіи е извѣстно, що въ 14-е столѣтіе ся образова въ Сербіи, въ Царствованіе Душана, независимо Сърбско-Ипекско Патріаршество. Но това Патріаршество ся яви и ся утвърди отъ първъ пѣтъ само съ позволеніе Охридскаго Архієпископа, какъ самовластнаго начальника и църковнаго распорядителя на тѣя страны, изъ които ся състави округъ Сърбскаго Архієпископа или Патріарха, а отъ Цариградскаго Патріарха не искаха никакво съгласіе за учрежденіе на това Архієпископство (77), и за папа Римскаго нито пакъ споминаха. При това находиме още, що въ първъ пѣтъ въ конецъ 14-го столѣтія са ся уредили Влашка митрополія въ Търговище и Молдавска въ Сучава, и що каквото епископы-тъ Влашки и Молдавски зависѣли отъ свои-тъ имъ митрополиты, така пето митрополиты-тъ имъ зависѣли отъ Охридскы Архієпископы, и ако не повечъ, то, по крайній мѣръ, до това време, докль Цариградскій царь Іоаннъ Палеологъ ся врати изъ Вієны (Бечъ) и, какъ имающій Охридо-Българска церковь въ непосредственно свое вѣдѣніе, учинилъ Митрополиты-тъ Влашкаго и Молдавскаго независими отъ Охридъ, а ги подчинилъ Цариградскому Патріарху (78). Споредъ това, ако Влашки-тъ и Молдавски-тъ митрополиты въ 14-е столѣтіе беха подвластны Охридскому Българскому Архієпископу, и ако Іоаннъ Палеологъ ги освободилъ отъ

(77) Истор. Слав. Райча томъ II. стр. 614.

(78) Глѣдай у Кодица Куропалата за Іоанна Палеолога.

подъ-власть-та му; то слѣдува, що токмо той Архієпископъ с ималъ пълна и самостоятелна власть надъ нихъ, и що слѣдователно съ таково право църковнаго самовластія и самостоятельности, онъ е останалъ надъ Български-тъ епископы, които били до него поблизу отъ Влашко и Молдова и кои-то собственно съставлявали неговъ ближній округъ.

б) Кодицъ, жившій въ това време, когн-то Турцы завладѣха веке всичкій Балканскій полуостровъ наедно съ Цариградъ, не ставя Архієпископа Охридскаго и всея Българіи въ нищо подолъ отъ Цариградскаго и отъ други-тъ Вѣсточны Патріарси. Описовающъ посвященіе и възведеніе Патріарха Цариградскаго на Патріаршескій Столъ, Кодицъ къ това притура, що не токмо други-тъ три Вѣсточны Патріарси, но и Архієпископъ Българскій също така ся възводи въ свой Чинъ, какво-то и Цариградскій Патріархъ. Ето негови исти слова: „ Съ подобенъ начинъ (сирѣчь подобно Цариградскому „ Патріарху) и неизмѣнно бива провъзглашеніе и назначеніе и на „ други-тъ Патріарси: Александрійскаго, Антиохійскаго и Іерусалим- „ скаго, и не токмо на тия Патріарси, но и на Архієпископа Пър- „ выя Юстиніаны Охридскія и всея Българіи (79).“ Такижъ образомъ и въ 15-е столѣтіе находиме Охридскаго Българскаго Архієпископа не само независима и самостоятелна, по дори равнаго на Вѣсточны-тъ Патріарси и съ почести и съ власть. Защо-то ако Охридо-Българскій Архієпископъ беше былъ подвластенъ Цариградскому Патріарху, и ако беше му давалъ отчетъ за управленіе на Охридо-Българска-та Церковь, то съ нищо не щеше да ся отличава отъ просты-тъ Митрополиты и Архієпископы, кои-то са носили токмо една титла по извѣстность и главенство на градища-та, и производство негово въ Архієпископскій чинъ щеше да е подобно про-

(79) Codin de Officiis Palat. Cap. XX.

изводству на послѣдни-тъ, кои-то са ся рукополагали непосредствено отъ Патріарха и были подъ негово непосредствено вѣдѣніе. Напротивъ това, Архіепископъ Охридскій и всея Българіи ималъ е пълна своя власть и е могълъ во всекое време да я простира надъ всички-тъ области, кои-то Юстиніаново узаконеніе подчинява на Охридска Епископія. Въ това нѣщо ни даватъ ново свидѣтелство и нова достовѣрность Лѣтописцы на Молдавски-тъ Князеве. Така на-примѣръ: Послѣ това, откакъ Іоаннъ Палеологъ изводи Молдавскаго Митрополита изъ подъ-власть Охридскаго Архіепископа и подчиняе сего Митрополита Цариградскому Патріарху, Молдавскій Князь Стефанъ Великій въ 1445 година проси Охридскаго Архіепископа Дороея да посвети въ Молдова новаго Митрополита на мѣсто умер-наго и получилъ онъ отъ Дороея правое дозволеніе безъ отноше-ніе къ Цариградскаго Патріарха: „Нека Молдавски-тъ епископи ру-коположатъ по правила Църковны новаго своего Архипастыря (80).“ И така, ако Молдавска-та Църковь въ 15-е столѣтіе получила свои Митрополиты отъ Охридскаго Архіепископа; то още повече е вѣ-роятно и дълга была Българска Църковь да подлежи подъ негово вѣдѣніе и да го има за върховнаго своего управителя, коя-то Цър-ковь съставлявала е найблизка негова Епархія.

(80) Историч. Магазинъ Дакій. Т. 1. Стр. 277. Букурещъ 1845.

(Слѣдува)

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНИ.

Събрани отъ Николая Ж. Гюкчерелиева Шумленца.

I.

Зажеплъ ми сай Иванчо,
Иванчо младо (герджикъ) овчерче,
Отъ далечъ булка ще зема,
Прозъ тихо бяло Дунаво.
Като за булка отишле,
Дунаво сухо минали.
Като са назадъ върнали,
Бѣлъ Дунавъ дошълъ пренилъ.
Съ бряговима равно дошълъ,
Кумови сватѣмъ думажъ:
Брѣ хойви вази сватови,
Сватови и вѣе свадбари,
Стойте и почакайте,
Дунаво да испитае,
Какъ щемъ Дунаво да минемъ,
Дунава дошелъ пренилъ
Кръстникъ Иванчомъ думаше:
Иванчо младо кумчолъ!
Сабуйси черни бутуши,
Бутуши и бѣли томацы,
Привлѣзъ бяло Дунаво,
Чи си Дунаво испитай.
Какъ щемъ Дунаво да минемъ.
Сабуси Иванчо сабуси,
Сабуси черни бутуши

Бутуши и бѣли томацы.
Привлѣзълъ бяло Дунаво,
Плавалъ о Иванчо що плавалъ.
На край Дунава исплавалъ,
Като сѣ назадъ повърна.
И сръдъ Дунава отишелъ,
Чи си Иванчо потѣна.
Потѣна юще загина,
Русъ му ся перчанъ глѣдаше.
Кумови сватѣмъ думажъ:
Бре хойва вази сватови.
Сватови и свадбареежъ,
Какво щемъ да правимъ:
Като сѣ Иванчо удави.
Булка-та назадъ да върнимъ,
Булка подъ було продума:
И азъ се назадъ невръщамъ,
Мене сѣ Иванчо похвали.
Чи ималъ къщи високи,
Чи ималъ понце дълбоки,
Сундурмытъ му послани,
Съ мръжорени камъни.

*Слушена отъ Всемилоствата му
майка Димитра Николаева.*

II.

Цариграшките болери
На Бога хатъръ не гледжтъ,
Съ коне въ черкова влязватъ
На коне конка поематъ
На маждракъ нахоръ наематъ,
И Господъ канлъ нестаналъ,
Чи си зель Господъ вода-та
Вода-та и берекетю
Единъ си изворъ оставилъ
И той си има сайбіе
И той си зема киріе
На день по челякъ изядалъ
Варвяло іе мало и голѣмо
До Царска дъщеря редъ дошло
До Царска дъщеря Маринка
Царо ѝ вярно думаше
Маринке кѣзжмъ Маринке
Отвори Селвіснн сѣнцацы
Извади премѣжъ хубавъ
Чп ся хубаво облечи,
Облечи кѣзжмъ премѣни
Земни си бѣли мѣдиницы
Иди си, Маринке, на вода.
Чи сж Маринка облечи,
Оброни сълзи, заплака,
Чи си зе бѣли мѣдиницы,
Отиди Маринка на вода

Святій Ілія сварила
И той Маринки думаше :
“ Маринке кѣзжмъ Маринке
Маръ сла да мж попоцешъ
И азъ, Маринке, ко заспж
Кога сж гърмелъ зададе
Гърмелъ Маринке и вятри
Ти да ма маринке събудишь ,
Чи седна Маринка да пощи.
Святій Ілія си заспалъ
На Маринкинто коляно
Голямъ сѣтъ гърмелъ зададо.
Маринка Царска дъщеря
Уброни сълзи заплака,
Чи ѝ сълзата капиала
На Святій-Іліевото лице
Чи сж іе Святій сжбудилъ,
Чи стана Святій Іліе:
Чи си ламята доловн.
Като си Ламя засука
Чи въ землята утрѣнна
Деветъ си цѣди потѣна
Тогасъ си Господъ дади воджтъ
Воджтъ и берекетю.

*Слушана отъ добротливата му
сосѣдка Господична Марійка
Иванчова.*

Български

НАРОДНЫ ПЪСНЫ

Отъ сборника на Стояна Н. Алдрева, Робовскій.

ВѢСНЬ

*Рада Николоса годъница,
и глухонѣмый Николъ Радинъ харо (а)*

Снощи ся Рада годили,
Годили Радъ менили:
Добра ѣ менѣ дадохъ,
Половинѣ окъ врахели (б),
Триста драми чапрази (в),
Сто драми прѣстенъ маламенъ,
Петъ стотинъ бабкы на вѣнецъ.
—Срамъ было Рада, грѣхъ было,
Да поныта майкѣ мащихъ;
Ами попытала брата си,
Брата си оланъ Иванча;
„Байно ле, батю Иванчо!

„Като ме снощи годихти,
„Годихти, байне, менихти:
„Добрѣ ми мѣна дадохти, —
„Чи добри ли сѣ хора та?
„Почитни ли сѣ съ родинни?
„Животни ли сѣ съ сѣди? (г)
—Иванъ на Рада Думаши:
„Радо ле, сестро, Радо ле!
„Твърдѣ сѣ добри хора та,
„И сѣ почитни съ родинни,
„Животны съ сѣди:
„Ала харо то не бѣва,
„Харо то е глухо, не чува,
„Хемъ глухо, Радо!
„Хемъ Нѣмо, сестро!

(а) Харо въ Българіѣ значи: 1) любовникъ, годѣникъ; 2) и момъкъ, по нѣкога. (б) врахели тѣ на мѣстѣ гы зоватъ гривны; — тыя Българскы украшенія гы посятъ будкы тѣ на рѣце тѣ си. — (в) Чапрази тѣ негдѣ гы зоватъ пухты; а другагдѣ чингели. (г) Моми и момци! Ето примѣръ за избраніе то, а не богатство то и проч.

„Дважъ го е зѣмя хапало,
„Триждъ го мечка давило.
—Рада си жално заплака:
Божие ле! Вышній Господи!
Божие ле! нестигнало ми:
Деветъ години безъ баща,
А пакъ десетъ безъ майкъ,
И сега, Божке, да теглѣжъ,
Туку туй Рада издума: —
Евай сватба та отъ гдѣ иди,
—Най напредъ гайди тѣ,
Подиръ гайди тѣ кумата,
Подиръ кумъ тѣ Никола:
—Кума та Радѣ булени,
Рада си жално плачени,
И си було то фарляни.
—Кума та Раду думани:
Радо ле, Радо, кумице!
Отъ сърдце проишка ти давамъ,
Радо! да ми обадишъ;
Защо жално плачишъ?
И було то нерачишъ?

—Рада ѝ подѣ було то продумѣ
Кума ли, кума, кумице!
Твърдѣ ся добри хора та,
Ала харо то не бива;
Харо то е глухо не чува,
Хемъ глухо, кума,
Хемъ иѣмо, . . . :
Дваждъ го е зѣмя хапала,
Триждъ го е мечка давила.
—Като чу Никола тѣзи думи,
Никола Раду продума:
Радо ле, Любовнички ле!
Господъ е по добръ и за насъ.
—Като чу старый свекъръ:
Чи е Никола продумѣлъ.
Той на Рада думани:
Радо ле, снахо, Радо ле!
Холанъ да ти е, Радо ле!
Мой то тежко иманье,
Моя тѣ макъ голѣмъ,
—Чи Никола за тебе продумѣлъ.
Чи Никола за тебе проговорилъ.

СТЪВРЕМЕННА ЛЪТОПИСЬ (*)

Събраніе-то , коіе-то ся назва гръцко народно събраніе и коіе-то ся бѣ съставило да разгледѣда и устрои църковни-тѣ дѣла на обширній-тѣ Цариградскій патріархатъ, свърши веко засѣданіи-та си на 16 Февруарій и ся распрѣсна.

Отъ статіи-тѣ ни: „*Духъ-тѣ и стремленіи-та на високо-то гръцко духовенство*“, читатели-тѣ видѣтъ въ кой духъ іе дѣйствовало това събраніе и какво іе извършило то за Българе-тѣ. Тука ній, за да ся разбере то по добрѣ, ся видимъ принудени отъ самѣ-тѣ истинѣ да прибавимъ, чи туй събраніе бѣше фанариотско събраніе, и всички-тѣ му дѣйствиѣ сѣ ставали по фанариотскій духъ, по фанариотски начала.

Нашин-тѣ Българе трѣбва да знаѣтъ, чи по много-то имъ страданіи и отпрѣди и сега сѣ происхождали се отъ фанариотизмъ-тѣ.

Фанариотизмъ-тѣ іе іедно начало, іедна система отъ лукавства, клевети и интриги, разорителна и губителна както за народи-тѣ, кои-то сѣ ся оплѣли пѣкакъ съ фанариоти-тѣ, тѣи и за сами-тѣ фанариоти. Фанариотизмъ-тѣ іе зараза, развратъ, лошавина, родена отъ древне іазическій міръ. Той іе дѣйствувалъ, както губително начало во врѣмена-та на византійскѣ-тѣ имперіи и ѣ іе наипослѣ разорилъ, той дѣйствува и сега за вредъ на Оттоманскѣ-тѣ държавѣ и на народи-тѣ, кои-то въ неѣ живѣѣтъ. Христіанство-то ся іе много и силно борило съ това іазическо начало, но не іе могло съ-

(*) Първи-тѣ страници на тѣзи лѣтописъ ся отнасіѣтъ къмъ прѣдидущѣ-тѣ книжицѣ по врѣмя-то си. Причина-та на вмѣстѣваніе-то имъ въ тѣзи ще видѣтъ читатели-тѣ по долу.

всѣмъ да го истреби. Въ наши-тъ врѣмена то възсѣдава, за нещастіе, на високи-тъ степени на църковнѣ-тъ іерархіѣ и съвършено ѣ ѣ завладѣло поради грубость-тъ и необразованіе-то.

Фанаріотизмъ-тъ ѣ смъртоносно начало, коіе-то враждува съ прѣсни-тъ сили на народи-тъ и съ жително-то начало на христіанство-то. Ако не бѣха му турѣли прѣградѣ неповреждени-тъ сили на нови-тъ народи, ако не бѣше му противотурно христіанство-то жителнѣ-тъ и крѣпителнѣ-тъ си сили, той отколѣ да ѣ уморилъ сами-тъ фанаріоти и други-тъ чловѣци, кои-то сѣ ималъ съ тѣхъ съпричастіе. Той противорѣчи на чистѣ-тъ и неповреждени-тъ природѣ. Отъ него ся ѣ винаги отвращавало христіанство-то, отъ него сѣ ся гнусили винаги незаразенни-тъ, и то садѣ ся ѣ поддържалъ и ѣ ѣлъ отъ тѣхъ, безъ да може да ги повреди и да имъ съобщи заразѣ-тъ си. Поради туй нѣй видимъ, както въ древнѣ Византиѣ тѣй и сега, чи отъ стѣрнѣ до фанаріотизмъ-тъ, сирѣчь до развратъ-тъ, до клеветничество-то и до разни-тъ интриги, ся развивѣтъ свободно христіански добродѣтели, и дѣйствувѣтъ христіанска възвишенность, христіанска простота.

Тѣй напримѣръ сега нѣма ли отъ стѣрнѣ до фанаріотизмъ-тъ іедно начало коіе-то да ся бори съ него? Не ѣ ли туй начало сега тѣй силно подѣйствувало, щото ся ѣ уплашилъ фанаріотизмъ-тъ?

Нека разумѣмъ наши-тъ Българе, чи тѣхни-тъ викове противъ грѣцки-тъ владици противъ великѣ-тъ църкви сѣ викове на чистѣ-тъ природѣ противъ фанаріотизмъ-тъ, сѣ викове на христіанство-то противъ остатки-тъ на іазичество-то, коіе-то да сполучи — за искушеніе на мнозина — да сѣдне дору и на епископски-тъ сѣдалища сега въ наши-тъ врѣмена.

Въ дирнѣ-тъ книжицѣ нѣй помѣстихми протести и жалби отъ Тѣриовскѣ-тъ и Самоковскѣ-тъ епархіѣ, въ кои-то не сѣ съдържавахе нищо повече освѣтъ іедно противодѣйствиіе отъ стѣрнѣ и неповреждени-тъ противъ губителнѣ-тъ системѣ на повреждени-

тъ—на фанаріоти—тъ. Сега имамъ да забѣлѣжимъ, чи въ подобенъ разумъ сѣ дошли отъ 14 Февр. протести противъ фанаріотизмъ—тъ и отъ Шумненскѣ—тѣ епархіѣ, іединъ до високо—то Правителство, другъ до патріархъ—тъ. Тѣ съдържавжтъ іеднакви почти мисли съ Търновски—тъ протести и съ Самоковски—тъ жалби. Ній быхми ги помѣстиди въ тѣзи книжицѣ, ако не ни възбраняваше тѣснота—та на мѣсто—то за сегашниѣ—тѣ лѣтонисъ, макаръ и да съдръжжтъ, както упомяжхми, іеднакви почти мисли съ помѣстенни—тъ въ дирніѣ—тѣ книжицѣ.

Но нека пакъ кажемъ, чи съ іедни викове работа—та ся не свръшва. Фанаріотизмъ—тъ не чува отъ тѣхъ. Ако бѣше той чувалъ и земалъ отъ тѣхъ, той не щѣше да іе фанаріотизмъ. Не! викове само не ще. Искася бѣганіе отъ него, отричаніе отъ него, падѣніе на упоєдни—тъ съ него.

Въ исто—то врѣмя ся изискува привардяваніе да не смѣсвами православіе—то съ фанаріотизмъ—тъ, привардюваніе, коіе—то всички—тъ Българе, съ іедно твърдѣ малко исклученіе, сѣ имали до сега и ще имѣтъ безъ съмнѣніе и за напредъ. Ній имамъ възможность, както обіаснихми въ прѣдшествующѣ—тѣ книжицѣ, да ся останемъ въ чисто христіанскѣ—православиѣ срѣдинѣ, безъ да ся подчинявами по църковни—тъ си дѣла на друго нѣкоіе нечисто—христіанско начало. Наши—тъ съотечественници трѣбва да ся осѣжжтъ какво исками да речемъ и да разбиржтъ, чи папизмъ—тъ не іе чисто христіанско начало, но іе іазическо, както и фанаріотизмъ—тъ, и много по губително и опасно. Противъ папизмъ—тъ ся іе викало много догдѣ ся іе освободила часть отъ притѣсненни—тъ народи отъ негово—то господство, но и сега по Европѣ не малко викжтъ противъ неговѣ—тѣ системѣ.

По горѣ упомяжхми, чи фанаріотизмъ—тъ іе едно начало само въ себеси губително и чи фанаріоты—тъ досега да сѣ ся сами уморили ако да ся не поддържѣха съ нравственни—тъ и веществен-

ни-тъ сили на чистѣ-тъ и неповрежденнѣ-тъ природѣ на други-тъ.

Гърци-тъ, като народъ дѣто веки с и изживѣлъ сили-тъ, сѣ щѣли вѣроіатно всички-тъ да ся исфанариотѣтъ и да ся загубѣтъ ако да ся не примѣсваха къмъ тѣхъ Славене. Доказано је, чи сегашната стихія въ Елладѣ отъ много-то прѣселеніа Славенски је чисто стихія Славено-Българска. Наши-тъ Българе прѣсмале и поддържѣли грѣцкѣ-тъ народност поради образованіе-то, коіе-то ся съединявало съ нейно-то имя, безъ да ся остьщѣтъ, чи съ това губѣтъ тѣхнѣ-тъ си.

Въ Румелиѣ и въ самій-тъ Цариградъ ако да не бѣха Българе-тъ да влѣзѣтъ помежду Гърци-тъ да привнесѣтъ іедно прѣсно жително начало, Гърци-тъ сѣ могли да изгнѣтъ отъ фанариотизмъ-тъ. Вѣроіатно је, чи въ Цариградъ много Грѣцки фамилии носѣтъ въ себеси происхожденіе и начало Българско и тѣ много сѣ дѣйствували да въспрѣтъ губителни-тъ дѣйствиа на фанариотизмъ-тъ. Гърци-тъ трѣба да ся благодарни за това на всички-тъ Българе.

Служеніе-то на Негово Прѣосвященство, Иларіона, Епископа Макаріополскаго тѣзи дене въ нѣкои грѣцки църкви откри, чи и сега живѣѣтъ мнозина Българе въ Цариградъ, безъ да бѣдѣтъ знаени отъ други-тъ си съотечественници.

Н. Пр. служи въ Февруарій мѣсяцъ въ разни църкви по Цариградъ четире пѣти и во всѣхъ църквѣхъ повече-то были всо Българе. Тѣй на 1 Февр. той служи въ църквѣ-тъ Св. Георгій на Еникюй по молбѣ-тъ на бахчаванѣин-тъ; на 10 Февр. въ църквѣ-тъ Св. Богородицѣ на Кумъ-Капіѣ, по молбѣ-тъ на Абаджіи-тъ отъ Амбаръ-тъ; на 20 Февр. въ день-тъ на Св. Теодора, по молбѣ-тъ на сензи-тъ, въ църквѣ-тъ на Вланѣ; на вторѣ-тъ недѣлѣ отъ великій-тъ постъ на Стаматіѣ, по молбѣ-тъ на епитропство-то на църквѣ-тъ Св. Мина, коіе-то видѣло въ служеніе-то му срдство за събираніе пари отъ много-то Българе, кон-то ся стичѣтъ въ

църква-тъ, при звукъ-тъ на отечествений-тъ си ѱазикъ.

Въ всички-тъ тѣзи разни мѣста при служеніе-то на И. Пр. ся събирало по шестъ и по десять хиляди все почти Българе. Тържественно-то и благоговѣйно-то служеніе на И. Пр. на матерній-тъ нашъ ѱазикъ откъсвало отъ работъ и привлачѣло трудолюбиви-тъ и благочестиви-тъ Българе въ храмъ-тъ Божій за да ги направи извѣстни на други-тъ имъ събратіа.

И тѣй въ наше врѣмя, много Българе неизвѣстни на други-тъ си съотечественици населявхъ Цариградъ. Оставями на читателн-тъ да сѣдѣхъ колко изъ тѣхъ безъ извѣстіе и сега, както и отъ прѣди, сѣ ся изгърчили по разни случаи, и още по ѱединъ подобенъ случай, на оизн за кой-то упоминава бытописател-тъ въ думи-тъ: *премъстищася синоде Божіа красотою дщереи челоуическихъ*.

И тѣй Българе-тъ сѣ были отчасти причина за поддържаніе-то на фанариотизмъ-тъ, кой-то самъ по себеси щѣлъ да изгнѣе и да ся умори отъ заражъ-тъ си. За това тѣ справедливо прѣтърпѣхъ толкова бѣдствиіа отъ него за да ся накажхъ за погрѣшкѣ-тъ си.

Горис-то изложеніе ся назначаваше за четвъртъ-тъ книжидъ, сирѣчь за вторъ-тъ половинъ на мѣсяць Февруарій, но не ся помѣсти въ неіхъ, поради обширность-тъ на мѣсто-то коіе-то занеочаканно за насъ статіа-та ии за духовенство-то, помѣстена въ истъ-тъ книжидъ.

Сега ни остава да прибавимъ онѣзи приключеніа, кои-то сѣ имали мѣсто въ първъ-тъ половинъ на Марта и кои-то собственно ся отнасіхъ къмъ тѣзи Книжидъ. Но ній и тука ще ся ограничимъ да забѣлжимъ, поради малко-то пространство, коіе-то имамы за Лѣтописъ-тъ, амо онѣзи изъ тѣхъ кои-то сѣ дължни да запи-

мавѣтъ наймного умове-тъ на Българе-тъ сега и кои-то ся такаже отнасятъ за поіясненіе и за частно допълненіе на горе-писаниото. Разумѣвѣтъ читатели-тъ, чи рѣчь-та ни ще бѣде пакъ за фанариотство-то.

Казади бѣхми въ вторій-тъ брой на книжици-тъ, чи грѣцкій-тъ патриархъ назначи на Охридскѣ-тъ епархіѣ, вопрѣки обѣщаніа-та си, епископа Величскаго Мелетія, на кого-то поведеніе-то ю іедно отъ найгнусни-тъ. Таквази вѣроломна постѣпка отъ стѣриж-тъ на патриархъ-тъ ю толкозъ по укорително, чи Охридчани-тъ прѣдварили да го извѣстѣтъ; кога ся научили за интриги-тъ кои-то употребилъ былъ Мелетій за да пріеме тѣхнѣ-тъ епархіѣ, чи лошо-то му поведеніе ю извѣстно на всицкѣ-тъ епархіѣ, коіа-то по тѣзи причинѣ не може да го пріеме противу свѣсть-тъ си.

Но Охридчапе-тъ постѣпватъ ли съотговорно съ постѣпкѣ-тъ на патриархъ-тъ, сирѣчь отговарѣтъ ли и тѣ съ нѣщо лошаво? Отнюдъ не! Тѣ постѣпватъ като православни христііано. Тѣ написвѣтъ прошеніа въ духъ на смиренни чада на цѣрквѣ-тъ и молятъ велико-то духовно управленіе грѣцко въ Цариградъ да ся отѣши назначеніе-то на Мелетіа за тѣхнѣ-тъ епархіѣ, защо-то като ю извѣстно гнусно-то му поведеніе, казвѣтъ тѣ, епархіа-та не го почита и не може да го почита. Какво може да бѣде по силно отъ таквозъ прѣдставленіе? Да забѣлѣжимъ, чи прошеніа-та имъ, въ кои-то ся съдържѣшо туй прѣдставленію бѣха подтвѣрдени отъ девять хиляди подписи. Но какъ отговори на тѣзи прошеніа патриархъ-тъ? Той ту не пріемаше прѣдставители-тъ Охридски, тупакъ, ако ги пріемешо нѣкога, ги глѣчѣше, чи му ся намѣсвѣтъ въ дѣла-та, и найпослѣ, за съжалѣніе на всицки-тъ, проводи на епархіѣ-тъ имъ пакъ оногози, кого-то бѣше той прѣдизбралъ. И каквѣз ю была причина-та на туй негово постоіанство? Никой не може сѣсти. Причина-та ю, чи нему не му ся щѣло да излѣзе изъ хатѣръ на писаря си, а писарь-тъ молилъ да ся назначи Мелетій по мол-

бж-тж на женѣ си, коіа-то искала да ожени ієдинѣ своѣхъ родственницѣ за ієдинѣхъ родственниковъ Мелетіевъ. На патріархъ-тѣ, като на чловѣкъ фанаріотинѣ, ся показало по благоприлично и по благоразумно да угоди на писаря си, а да огорчи цѣлѣхъ еднѣхъ многочисленнѣхъ епархіѣхъ, тѣмъ паче чи Мелетій давалъ триста хиляди гроша, а пакъ Макаріополскій-тѣ епископъ, прѣосвященнѣйшій Иларіонъ или Архимандритъ Антимъ, отъ кои-то — ієдного искаха за епархіѣхъ-тж си Охридчане-тѣ, не щѣха да дадѣтъ нищо.

Читатели-тѣ не ще да ся учудвѣтъ на таквиѣ нѣща, като видѣха чи фанаріотство-то іє остатокъ отъ древне-то развращенно іазичество, коіе-то сполучило отъ нѣкоіе врѣмя на самъ да занеме всички-тѣ почти епископски прѣстоли въ Цариградскій-тѣ патріархатъ, като испѣдило истинно-то православіє, коіе-то сидѣло на тѣхъ отпрѣди.

Не іє бесполезно да ся прибави тука нѣщо отъ животъ-тѣ на самага Мелетіа, сега Охридскаго архіепископа, за да резумѣжтъ ієще по добрѣ читатели-тѣ що іє нѣщо фанаріотство-то.

Мелетій, както ся научавами, отъ вѣрепъ источникъ, былъ по напрѣдъ протосингелъ при Охридскій-тѣ Архіепископъ, Діонисія. На протосингелскѣхъ-тж си длѣжностяхъ, на коѣхъ-то іє можѣлъ да ся испита да ли іє достоинъ да въспрієме на себе си епископскій чинъ, той ся показалъ най прѣзрѣннѣ чловѣкъ по постѣпки-тѣ и дѣла-та си. Той успѣлъ въ туй врѣмя до толкози да огорчи жители-тѣ на епархіѣхъ-тж съ недостойни-тѣ си постѣпки, щото тѣ сѣхъ видѣли принуѣдени да ся плачѣтъ противъ него прѣдъ по високо-то начальство. Но, за зла честьъ тѣхнѣхъ, фанаріотски-тѣ интриги навели надъ чистосърдечіє-то имъ, и нѣкой отъ тѣхъ были испратени въ заточеніє. Слѣдъ нѣкоіе врѣмя впрочемъ и самъ Мелетій былъ осѣденъ за лошаѣ-тѣ си дѣла отъ великѣхъ-тж църквѣхъ.

И тѣй велика-та църква назначава за Охридскѣхъ-тж архіепископѣхъ чловѣка, кого-то тя сама признала съ недостойно поведе-

ніе и оскѣдила. И оттука може да ся сѣди праведно ли іе было прѣдставленіе-то на Охридчане-тѣ, или не, и какъвъ духъ владѣіе въ сегашни-тѣ църковни управители наши, православній ли или другій нѣкой, нему противенъ.

Политическій Дневникъ.

Французски-тѣ прѣдложенія, за кои-то упомяахми въ дър-
ніѣ-тѣ книжицѣ, точно не намѣрили одобреніе въ Италиѣ. Народо-
населеніе-то на централни-тѣ области желаіе единственню присъє-
диненіе-то си до Піемонтъ. Това ся показа сега въ гласоподаваніе-
то, коіе-то ся веки свѣрши. Жители-тѣ на Емилиѣ, спорѣдъ него,
желаѣтъ присъєдиненіе-то си до Сардински-тѣ владѣнія. Краль
Викторъ Еммануилъ изіавилъ съгласіе да имъ испълни желаніе-то.
Видися, чи и Тоскана желаіе също-то и чи и тя ще изрази съ-
що-то въ гласоподаваніе-то си: въ 214 окружіа веки 330,087 гла-
сове ся обіавили за съєдиненіе-то противъ 13,156, кои-то жела-
іѣтъ отдѣлно Тосканско кралевство. Сардинско-то правителство іе
готово да приєме и Тоскани-тѣ подъ власть-тѣ си, както можевъ
да видимъ изъ слѣдующи-тѣ думи на Графа Кавура. „Ако Тоскана,
рекълъ той, изрече, чи иска да бѣде самостоіателна, Сардинія от-
кровенно ще ѝ помогне да побѣди всички-тѣ прѣчки, кои-то мо-
гѣтъ да ѝ ся срѣщѣтъ при испълненіе-то на желаніе-то ѝ. Тя
също ще дѣйствува откъмъ Романіѣ, Моденѣ и Пармѣ. А ако на-
противъ тѣзи области іеще веднажъ изразѣтъ твѣрдо-то си намѣ-
реніе да ся присъєдинѣтъ до Піемонтъ, ній не можемъ веки да
му ся противимъ.“

Папа-та отъ своѣж стѣрижъ отговорилъ на Французски-тѣ прѣд-
ложенія, чи нераздѣлность-та на области-тѣ му іе въпросъ и по-
литическій и религіозенъ. Той отхвърля намѣстничество-то въ Ро-
маніѣ, но ся съгласява да направи прѣобразованія въ владѣнія-тѣ
си, ако имъ ся уварди нераздѣлность-та.

При таквоякъ положеніе на дѣла-та, войски-тъ ся стягнѣтъ, крѣпости-тъ ся укрѣпѣтъ. Отхвърленіе-то на Французски-тъ прѣдложеніа макаръ и да кара Италианци-тъ да ся позамисляѣтъ, но тѣ вѣрѣтъ, чи Франція, ако и да си оттегли войски-тъ отъ Италия, не ще дѣйствува срѣщу неѣ.

Отъ другѣ стѣрни Сардинія сама има до 140,000 добръ вооруженѣ войска, а отъ Цѣнтралниѣ Италиѣ ся набира іе еще до 60,000. Съ тѣзи сили Сардинія ся надѣе да стои насрѣщѣ на Австріѣ или на Пана-тъ и на испадени-тъ герцоги.

Вѣпросъ-тъ за Савойѣ и Ницца, кой-то спорѣдъ увѣреніе-то на Графа Кавура ся оставя отъ Сардинско-то правителство на желаніе-то на народонаселеніе-то, посрѣща голѣми противодѣйствиа въ Английскій-тъ парламентъ. Самъ кабинетъ-тъ Английскій ся прѣдставлява нерасположенъ къмъ Франціѣ откъмъ този вѣпросъ. Ето какѣи мисли изразилъ Лордъ Джонъ Роселъ за отговоръ на іедно прѣдложеніе въ парламентъ-тъ, съ коіе-то ся искало да ся съобщи взаимнописаніе-то между Английско-то, Французско-то и Сардинско-то правителства заради Савойѣ и Ницца.

Нему му ся чини, чи присѣединеніе-то на Савойѣ и на Ницца іе работа, за коіѣ-то императоръ-тъ доста ще помисли прѣди догдѣ ся той улови да іѣ туря въ дѣйствиѣ. Всѣкій види, чи спорѣдъ Лордъ-тъ, чи таквази постѣпка ще възбуди много недовѣріѣ, първо защо тя противорѣчи на великолѣпно-то провъзгласяваніе (proclamation) на Императоръ-тъ къмъ Италианци-тъ, второ защо-то и отнонапрѣдъ завладѣваніа-та на Франціѣ сѣ ся наченѣли съ приземаніе-то на іедно малко нарѣ земѣ.

„ Чинимися, казва министръ-тъ, чи присѣединеніе-то на Савойѣ не ще уголѣи сили-тъ на Франціѣ. Страна, коіа-то има, като неѣ народъ воинственъ и коіа-то іе надарена съ всѣкакѣвъ родъ срѣдетва, съ значителни богатства, не зависи, колко-то до безопасность-тъ, самостоятелность-тъ и сила-тъ си, отъ туй, по близо ли іе граница-та ѣ до вършини-тъ на Алпи-тъ или до брѣ-

гове-тъ на Рениъ: таквазъ страна завиен отъ собственни-тъ си средства, отъ юначество-то на народа си, отъ неукротеній-тъ духъ на свободѣ-тъ, кой-то господствува въ този народъ, отъ воинственни-тъ му качества, на кои-то је сѣдено да излѣзватъ поѣкогѣ на сценѣ-тъ на свѣтъ-тъ, за да учудватъ всички-тъ народи, както миналѣ-тъ години въ Италианскѣ-тъ войни“.

Джонъ Росселъ доказва послѣ туй мисль-тъ си съ примѣри отъ врѣмена-та на Французскѣ-тъ революцій, кога-то Франция отблъснѣла съ нейни-тъ си сили нападениѣ-та на чужеземци-тъ, и напомнюва, чи непріятелски-тъ войски стѣнили въ столицѣ-тъ ѣ, слѣдъ като прѣдѣли-тъ на царство-то были распространени отъ Гамбургъ до Римъ.

Спорѣтъ това Английскій-тъ министръ мисли, чи императоръ-тъ, кой-то је извѣстенъ съ мѣдрость-тъ и опитность-тъ си, ще се отрече отъ намѣреніѣ-та си за общо задоволствиѣ на всички Европѣ.

Това тѣй хортувалъ Джонъ Росселъ прѣди іединъ день до произнесеніе-то на рѣчь-тъ на императоръ-тъ, коѣ-то, както је извѣстно, разваля прѣдположеніѣ-та на Английскій-тъ министръ.

Въ засѣданіе-то на долниѣ-тъ палатѣ отъ 22 февр. Фицгералдъ доказвалъ, чи присѣдиненіе-то на Савойѣ је пѣщо по важно отколко-то іедно просто уголѣмяваніе на Французски-тъ земи. спорѣтъ видѣ-тъ, подѣ кой-то става туй уголѣмяваніе. Извѣстно је, чи рѣчь-та на Императоръ-тъ иска само туй—да си доде Франціѣ до іестественни-тъ граници. Фицгералдъ изискува да се противо-дѣйствова на таквазъ политикѣ силно.

Лордъ Росселъ са старалъ да смягчи недобро-то впечатлѣніе, произведено отъ рѣчь-тъ на императоръ-тъ, и казвалъ, чи лично тоѣ винаги се је противилъ на присѣдиненіе-то на Савойѣ.

Отъ по нататанини-тъ засѣданіѣ, на кои-то хортували за рѣчь-тъ на Французскій-тъ императоръ, се види, чи въ Англиѣ има двѣ мнѣніѣ за Савойскій-тъ въпросъ. Прѣдставители на тѣзи двѣ мнѣніѣ сѣ Брайтъ и Лордъ Меншеръ.

Спорѣдъ Брайта, на кого-то политически-тъ убѣжденіа сѣ — Англіа да сѣ занимава сѣ дѣла-та на материкъ-тъ само за расширеніе на търговски-тъ сѣ сношеніа, парламентъ-тъ не трѣбва много да сѣ интересува сѣ туй, ще сѣ присъедини ли или не ще сѣ присъедини Савойа до Франціѣ. Но добръ ѣе, казва той да погине Савойа, а не прѣдставители-тъ на Англійскій-тъ народъ да введѣтъ странѣ-тъ сѣ въ раздоръ сѣ Франціѣ.

На това лордъ Джонъ Меннерсъ му отговорилъ:

„ Ний знаемъ сега мѣрѣ-тъ на отечестволюбіе-то на почтенній-тъ членъ. Той ѣе готовъ да го пожертвува, кога-то му сѣ докара да снечели четире пенса на мѣсто два. Да погине Савойа ! казва ѣе още почтенній-тъ членъ; но той охотно щѣке да прибави, да погине свобода-та на книгопечатаіе-то, да погине конституціонно-то правителство, да погине всичко, коіе-то може да побърка на развитіе-то на търговіѣ-тъ сѣ Франціѣ. Утрѣ той ще рече за Рени-ски-тъ провинци и за Белгіѣ, коіе-то дума днесъ за Савойѣ; но, питамъ азъ, таквотъ говореніе дѣстойно ли ѣе за іедниѣ членъ отъ Англійскій-тъ парламентъ“?

Рѣчь-та на императора Наполеона, коіа-то прѣдставлява причинѣ за присъединеніе-то на Савойѣ къмъ Франціѣ показани-тъ отъ природѣ-тъ граници, не поерѣщилѣ съчувствіе и въ Германіѣ. Газети-тъ силно възставѣтъ противъ туй ново и опасно начало за *іестественни-тъ граници на царства-та*.

Ето за примѣръ какво дума между друго-то *Нова-та Пруска* газета за това начало на Французскій-тъ императоръ:

„ Сегашній-тъ день означава повръщаніе въ исторіѣ-тъ на имперіѣ-тъ (Французскѣ-тъ) и въ отношеніа-та ѣи къмъ Епропѣ. На думи-тъ на 1852 годиѣ: *имперіа-та ѣе мирѣ* сега турени пасрѣщѣ други: *граница, показана отъ природѣ-тъ*. Народно-то съчувствіе, племенно-то сродство, іеднаквій-тъ іазикъ — всички-тъ тѣзи начала Императорѣ-тъ прѣзрѣлъ; смѣстующе-то право и договори-тъ сѣ подчинявѣтъ на матеріално-то начало *іестественни*

граници. Иестественна-та граница служи главно извинение на императоръ-тъ въ присъединение-то на Савойя, и той ся надѣе, чи Европа, коѣ-то, както ѣе извѣстно, бѣше тѣй несправедлива къмъ него въ минѣж-тъ войнѣ, ще ся възползува съ случай-тъ да испути тѣзи несправедливостъ“.

Книжесвѣтъ Дневникъ.

Миналий-тъ мѣсяцъ излѣзе изъ Печатницѣ-тъ на Г. Др. Цанкова ѣедна книга подъ заглавие: *Сборникъ отъ разни съчинения исчерпены изъ Французскѣ-тъ литературѣ съ прибавление на нѣколко Български съчинения за примѣръ на млади-тъ що ся занимаватъ съ писменность.* Отъ Добря В. Попова и издаденъ отъ Р. И. Бѣскова.

Тази книга обѣема на 227 страници отъ 8 часть на листъ-тъ I, Общи правила, раздѣлени за съчинения-та на 5 глави (изъ кои-то глава първа ѣе за разказване-то и въ ней сѣ помѣстени, като нейши части, стагн 1, за изнамяване, 2, за расположение, 3, за способъ-тъ какъ ся украсява дѣло-то, 4, за свойства-та на разказване-то, глава втора ѣе за описаие-то, глава третѣа ѣе за басни-тъ и алегорїѣ-тъ, глава четвърта ѣе за писма-та и за тѣхний-тъ слогъ и глава пета за слова-та), II събраніе отъ разни съчинения, кои-то могатъ да служатъ за гримѣри на оубзи, кои-то искатъ да ся обучаватъ въ писаніе-то и въобще на всички-тъ за прочитаніе.

Цѣль-та, коѣ-то ся имала при съставление-то на този Сборникъ, была да ся подаде помощ и руководство на млади-тъ които ще ся обучаватъ въ съчиняване.

За този Сборникъ помянувахъ въ Цариградскій-тъ вѣстникъ, чи не състон отъ Старо-Български съчинения каквито сѣ съчинения-та на Климента Архїепископа Българскаго, Іоанна Екзарха Златоструй-тъ на Симсона Царя Българскаго и проч., ами ся съ-

ставя отъ съчиненіѣа на Французски писатели, намъ чужди по народностъ—тѣ и по вѣрѣ—тѣ. Това като ся говореше, стоварѣха ся укори врѣхъ съставитель—тѣ и издатель—тѣ, чи оставили народно—то си богатство и ся обърнали да търсѣтъ чуждо.

Ній малко иѣщо инакъ глѣдами на подобни иѣща. Истина, чи іе добрѣ да ся предпочитѣтъ народни—тѣ списаніѣа отъ чужди—тѣ, по въ всѣкой ли случай? Не! Тѣ трѣбва да ся прѣдпочитѣтъ само тогава, когато могатъ да удовлетвориѣтъ на съвременни—тѣ трѣбованіѣа и нужди въ смѣцѣ—тѣ степенъ, както и чужди—тѣ. Но наши—тѣ Старо—Български съчиненіѣа колко—то ги знаемъ открити сега, мѣчно могатъ прѣдстави подобно разнообразіѣе отъ съчиненіѣа за достиженіѣе на цѣль—тѣ, коѣж—то си прѣдложилъ съставитель—тѣ на Сборникъ—тѣ, особено като ся исключѣтъ изъ тѣхъ опѣзи, кои—то сѣ прѣводи отъ грѣцкій—тѣ іазикъ. Ако да ся задоволствуваме само съ тѣхъ, тѣ не могатъ ни опозна съврѣменній—тѣ вкусъ, съ съврѣменни—тѣ трѣбованіѣа.

Но добро бѣше разумѣвася да ся помѣстѣха и примѣри отъ Старо—Български съчиненіѣа въ този Сборникъ (на говоримій—тѣ іазикъ), но какво сега да сторимъ, като Г. Поновъ или не іе можѣлъ да ги има — тѣ іеще не сѣ общедоступни, покрайней мѣрѣ всички—тѣ — или пакъ и тѣзи, кои—то іе можѣлъ да има или да придобіѣе не іе намѣрилъ съотговорни съ цѣль—тѣ си? Но и ако бѣха тѣ общедоступни, бива ли сега ній свѣсѣмъ да ся отрѣчемъ отъ общото богатство на духъ—тѣ чловѣческій, за да ся затворимъ само въ туй, що іе наше народно? Ній не сме на тозъ умъ. Ній мислимъ, чи Българе—тѣ могатъ и сѣ длѣжни да земѣтъ изъ чужеземикъ—тѣ словесностъ всичко що іе въ неѣж изѣцно, полезно и правоучително; но да не прѣзирѣтъ, разумѣва ся, и туй що ся намира у тѣх—ни—тѣ дрѣвни народни писатели, защото и то може да принесе ползѣ отъ кѣмъ іазикъ—тѣ, откѣмъ исторіѣж—тѣ и проч. За това ній имамъ право да отдадемъ длѣжни—тѣ похвали на съставитель—тѣ и

на издатель-тъ, като на трудолюбци, кои-то сж имали прѣдъ очитѣ си да принесатъ ползж на народъ-тъ си, като му правѣтъ достѣпни нѣкои образци отъ іеднѣж богатѣхъ писменности.

На съставитель-тъ на Сборникъ-тъ съ погодымъ справедливостъ може да ся забѣлѣжи друго іедно нѣщо, а именно, чи іазикъ-тъ му іе неправиленъ въ нѣкои мѣста и израженіѣ-та му тамъ гдѣ-то той излага общи-тъ правила, не сж динѣ іасни и точни, коіе-то мислимъ, произдѣзло се отъ недостатки-тъ на іазикъ-тъ, кой-то той употребява.

Ній молимъ Г-на Попова да обърне вниманіе прѣво на такви-зи неправилности, кои-то зависѣтъ отъ придръжваніе-то му за Французскій-тъ іазикъ. Такви-зи сж на прим. слѣдующи-тъ: *ни едни писень Гръцка или Латинска може достигна* (на мѣсто: *несомне достигна* стр. 124) *Богъ го каза* (на мѣсто *Богъ каза* стр. 126) *Ако ви лѣзсемъ или не* (на мѣсто: *лѣзсемъ ли ви или не ви лѣзсемъ* стр. 187). *Человѣци-ти ни ся виждѣтъ по хладнокровни, по самолюбни* (сжщественно употребено съ сравнителнѣж частица, коіе-то не трѣбвало) *отколкуто не сж дѣйствиелно* (на мѣсто *отколкуто сж* стр. 185). *Правилъ да напридва ревностъ-та* глаголъ *правѣж* въ подобни случаи іе свойственъ на Французскій-тъ іазикъ, но на Българскій-тъ не іе динѣ стр. 30). Това сж се галицизмъ, кои-то правѣтъ насиліе на іазика ни. Съ тѣхъ іе особено нѣленъ Вѣстникъ Българія, не извѣстно по коѣхъ причинѣхъ, да ли по желаніе-то да подчини іазикъ-тъ ни на онова построєніе, коіе-то има Французскій-тъ, или пакъ нѣма кой да ся взира по добръ и да му исправя прѣводи-тъ. Во всякій случай намъ ни іе мѣчно да глѣдаши, чи свойства-та на іазика ни ся нарушавѣтъ, и да ни наврѣзвѣтъ повн. Това іе вървежъ противъ народностъ-тъхъ ни.

Колю-то за Г. Попова ній ништо наймалко не мислимъ да іе иматъ той нѣкоіе лошо намѣреніе, кога іе употребявалъ галицизми. Тѣ сж произлезли твърдѣ іестественно, като іе прѣвождалъ отъ

Французскій-тъ ѱазикъ. При настоіаще-то състоіаніе на ѱазика ни даже іе трудно съвѣстѣмъ да іе иѣкой свободенъ отъ влііаніе-то на този ѱазикъ, на кой-то іе прііелъ образованіе-то си. За това трѣба да имамъ голѣмо привардиваніе. Ако не ся вардимъ и ако не си показваме погрѣшности-тъ, ѱазикъ-тъ на писменность-тъ ни ще дойде въ противорѣчіе съ ѱазикъ-тъ, на кой-то говори народъ-тъ.

Отъ горѣприведени-тъ и тѣмъ подобни неправилности разумъ-тъ не станѣлъ тѣмъ, но отъ неправилности-тъ, кои-то ще забѣлѣжимъ въ слѣдующи-тъ примѣри и мисль-та станѣла неіасна.

Ето такви-ти примѣри:

„Тоя способъ, речено на стр. 7, подбуждава любопытство-то имъ (на слушатели-тъ) зашто-то имъ остава да познаѣтъ толкова повече нѣчта, колко-то повече познаніа имъ сѣхъ прѣдположили; нъ той способъ трѣбва да ся употребява съсъ искусство, *зашто може да остане недоумително и съсъ осторожность; понеже глѣда на послѣдствіе-то. Сетни трѣбва да ся знаіе съ мѣстниѣ да ся възвѣрне на главниѣ прѣдмѣти за да си слѣдѣтъ подробности-тъ къмъ намѣреніе-то.*

Тойзи образъ встѣпленіе подобава само на голѣми прѣдмѣти. Кога дѣло-то іе маловажно, *то тогава си нѣма мѣсто-то* (стр. 8).

Историкъ-тъ ся унаражнява на нѣколко живы и блистательны чърты, кои-то могатъ направити впечатленіе въ ума на читателя, безъ да въспрѣтъ вървежа на *повѣствованіе-то си* (стр. 16).

Въ първи-тъ двѣ мѣста на подчертени-тъ редове станѣло неіасно, зашто-то не ся знаѣтъ подлежащія та на прѣдложеніа та; а тѣ винаги трѣбва да ся наименувѣтъ, кога не могатъ да ся подразумѣвѣтъ направо. Въ дирне-то мѣсто речено *повѣствованіе-то си* вмѣсто *повѣствованіе-то му* (на историкъ-тъ). Това погрѣшаваніе може да іе произлѣзло отъ прѣводъ-тъ на думи-тъ *de sa narration*.

Отъ такви-ти неправилности и отъ употребяваніе-то на нѣкои думи безъ мѣсто произлѣзли неіасность и неточность въ правила-та.

Като не ни остава мѣсто да докажемъ послѣдне-то си положеніе съ примѣри и въобще да представимъ на читатели-тъ нѣко рѣзгладваніе на Сборникъ-тъ, ній свършвами тука съ заключеніе, чи тази книжка ще помогне не малко на онѣзи кои-то ся обучаважтъ да съчиняважтъ и въобще ще докарва на читатели-тъ пріятно и полезно развлеченію.

Ній може ще ся завърнемъ на неѣж, но ако бы това да не стане, молимъ Г. Попова, ако има той намѣреніе да издава по обширни правила за съчиняваніе-то, да обіяснява непрѣменно мислитъ въ правила-та съ кратки примѣри, кои-то сѣ вещь твърдѣ необходимо въ подобни нѣща.

Въ Цариградѣ
15 Марта 1860.

Редакторъ-тъ
Т. Стойановъ—Бурмовъ.